

Waarom moet je rekening houden met de AVG bij de inzet van technologie in je lessen?

Technologie in het onderwijs biedt nieuwe mogelijkheden, zoals differentiëren, personaliseren of virtualiseren. Mogelijkheden waardoor je als docent het onderwijs flexibeler en persoonlijker maar ook attractiever en effectiever kunt maken. Docenten lijken plots vrijer in het gebruik van technologie. Niet zo verwonderlijk als je bedenkt dat je smartphone toegang biedt tot meer informatie dan alle bibliotheken bij elkaar. Die technologie lijkt ook eenvoudiger te gebruiken en makkelijker te controleren door de docent.

Waar is de tijd van de ingewikkelde afstemming met de IT-afdeling om technologie in je klaslokaal te kunnen en vooral mogen inzetten? Het gesprek met collega's van de IT-afdeling is ingeruild voor het gesprek met de functionaris gegevensbescherming (FG) en de collega's die verantwoordelijk zijn voor informatiebeveiliging en privacy (IBP). Een compleet nieuw fenomeen binnen de muren van veel onderwijsinstellingen. Dus waarom zou je nu met een FG aan tafel moeten? En waarover gaat dan het gesprek? Hoe zit het met de vertrouwdheid in de omgang met die technologie en verantwoordelijkheid voor de effecten van het dagelijkse gebruik?

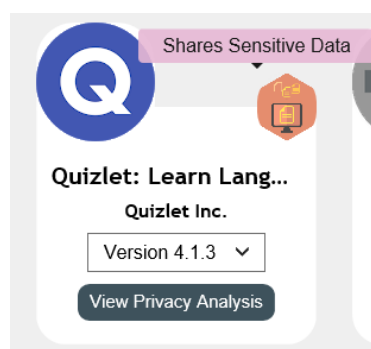
Sporen van technologie- en datagebruik: de educatieve voetafdruk

Technologiegebruik laat sporen na. Waar is de tijd dat je na de les het bord schoonveegde en slechts summiere aantekeningen van de studenten een vage afspiegeling vormden van een boeiende en interactieve les? Apps en toepassingen maken meer flexibele interactie mogelijk. Daarbij ervaren docent en student als gebruikers meer controle en eigenaarschap. Via diezelfde of andere apps is interactie plotseling de moeite van het bestuderen waard.

Wanneer instructie en feedback maar ook de samenwerking tussen studenten met technologie wordt ondersteund, wordt een groeiende stroom data gegenereerd. Data die interessant en informatief zijn als het gaat om de kwaliteit van onderwijs. Data die ook lucratief zijn voor partijen die onderwijstechnologie op de markt brengen en daar niet eens geld voor vragen. Wat gebeurt er met data die niet wordt gevangen in de schoolbrede systemen, die onder de radar worden gegenereerd maar na de les niet worden gewist? De sporen die vaak achterblijven vormen een rijke bron van informatie en persoonsgegevens worden wereldwijd grif verkocht.

Gevolgen van technologie- en datagebruik: de privacy kosten

Bij het vertrouwd en verantwoord gebruiken van studentgegevens spelen een aantal vragen een rol. Naast didactische vragen gaat het daarbij tegenwoordig ook om de privacy kosten. Hoeveel van jezelf of van studenten wil of moet je prijsgeven om je doel te bereiken? Het gaat dan om het bewust gebruiken van die gegevens.

Er zijn helaas te weinig betrouwbare sites die laten zien wat tools met je persoonlijke gegevens doen. Een uitzondering is de site [Appcensus](#), een initiatief van een groep wetenschappers (Usable Security & Privacy Group van Berkeley). Zij hebben inmiddels duizenden educatieve en gratis tools (Android) de maat hebben genomen. Hieronder zie je een voorbeeld van een beoordeling van EdPuzzle.

Door middel van icoontjes wordt zichtbaar gemaakt wat de app doet met persoonlijke informatie of de met de telefoongebonden data.

Tabel 1 De 'privacy costs' van het gebruik van gratis tools (bron:Appcensus)

Quizlet	Transmits Sensitive Data								
 <p>Quizlet: Learn Languages & Vocab with Flashcards</p> <p>Developer: Quizlet Inc. Privacy Policy</p> <p>Version 4.1.3 <input type="button" value="v"/> Published on 09/13/2018 • Education •</p>	 <p>Transmits Sensitive Data</p>								
<p>Detected Data Flows:</p> <p>Persoonlijke gegevens</p>	<p>Personal Information</p> 								
<p>Detected Data Flows:</p> <p>Apparaatgegevens</p>	<p>Device Identifiers</p> 								
<p>Data Recipients</p> <p>Met wie wordt wat gedeeld?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="703 1133 1086 1182">Domain</th> <th data-bbox="1086 1133 1342 1182">Info Shared</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="703 1182 1086 1249">graph.facebook.com</td> <td data-bbox="1086 1182 1342 1249"> Advertising ID</td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1249 1086 1317">settings.crashlytics.com</td> <td data-bbox="1086 1249 1342 1317"> Device Description</td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1317 1086 1377">www.googleadservices.com</td> <td data-bbox="1086 1317 1342 1377"> Advertising ID</td> </tr> </tbody> </table>	Domain	Info Shared	graph.facebook.com	 Advertising ID	settings.crashlytics.com	 Device Description	www.googleadservices.com	 Advertising ID
Domain	Info Shared								
graph.facebook.com	 Advertising ID								
settings.crashlytics.com	 Device Description								
www.googleadservices.com	 Advertising ID								

Big data of small data?

Bij het zoeken naar verbanden die interessant zijn binnen het onderwijs is er sprake van complexe analyses van grote hoeveelheden gegevens, zogenaamde big data. Big data zijn vooral interessant op organisatie- en teamniveau. Het gaat echter om hoeveelheden waarover een individuele docent niet beschikt. En ook het type analyses is te complex en tijdrovend voor een individuele docent. Wanneer een docent onderwijs op de individuele student wil afstemmen hebben we het meestal niet over big data. Denk aan gepersonaliseerd onderwijs en vormen van ontwikkelingsgericht (formatief) toetsen. Toch speelt datagebruik bij dit type ontwikkelingen wel een doorslaggevende rol.

Vertrouwd gebruik van studentgegevens?

Het didactisch inzetten van onderwijstechnologie om het leren te bevorderen en uitval te voorkomen, kun je haast niet meer los zien van het analytisch gebruik van gegenereerde data. Nu de keuze voor en van onderwijstechnologie blijkbaar in een oogwenk kunnen plaatsvinden, is het de vraag of technologie verantwoord maar bovenal duurzaam verrijkend wordt ingezet. Wat docenten doen in de 'beslotenheid' van het klaslokaal blijft nog vaak onder de radar en de effecten worden door de docent zelf niet altijd geanalyseerd met het doel het onderwijs structureel te verbeteren.

Om het onderwijs te kunnen personaliseren moeten we de persoon achter het studentnummer leren kennen en begrijpen. Dat wil zeggen dat we optimaal gebruikmaken van de educatieve voetafdruk van studenten. Bij die voetafdruk gaat het om het leergedrag van studenten en is vaak sprake van persoonsgegevens. Voor niet iedere docent is dit een eenvoudige opgave. Het interpreteren van de educatieve voetafdruk van studenten is een compleet nieuw vraagstuk dat je als docent niet eenvoudig oplost door de hulp in te roepen van nog méér onderwijstechnologie in de vorm van ondoorzichtige algoritmes. Het vraagt van de docent om datageletterdheid. Bij datageletterdheid gaat het om verschillende, veelal complexe competenties:

- bepalen welke gegevens geschikt zijn voor de beoogde doelen;
- beoordelen van de kwaliteit van de gegevens;
- analyseren van de gegevens;
- interpreteren van de gegevens;
- vertalen van de conclusies naar verbeteracties.

Verantwoord gebruik van studentgegevens?

Uiteggen met welk doel je data verzamelt en gebruikt, is een belangrijk onderdeel van het verantwoord omgaan met de persoonsgegevens van studenten. Het zoeken naar allerlei onderwijskundig interessante verbanden zonder de uitkomsten van tevoren te kunnen specificeren, is echter lastig als je kijkt naar de voorschriften. Kort gezegd mogen volgens de Algemene verordening persoonsgegevens (AVG)

Ontwikkelen van een werkhypothese

Door gebruik van **vul in > (kenmerken van) een ICT-toepassing** verwacht ik voor **vul in > onderwijskundig concept/vakgebied** onder **vul in > welke leerlingen/leerlingkenmerken** te bereiken dat **vul in > soort opbrengst, bij wie** omdat **vul in > onderlinge samenhang** en dat zie ik aan **vul in > wat verandert er bij leerlingen?**

persoonsgegevens alleen geanalyseerd worden voor het expliciete doel waarvoor de school of de studenten toestemming hebben gegeven. Zie de privacyverklaring van je eigen school voor expliciete verwerkingsdoeleneinden.

Ook al lijkt technologie in het onderwijs soms een 'snel bewegend doel', het is net als bij ieder soort onderzoek van groot belang om je doel helder te formuleren. Een onvast doel is nog geen reden voor een schot hagel. Als het gaat om een technologiegedreven onderwijsexperiment met een onzekere uitkomst, is het vertrekken vanuit bijvoorbeeld een werkhypothese belangrijke voorwaarde (Vijfeijken,

Neut, Uerz, & Kral, 2015).

Wat heb je als docent nodig?

Wanneer de inzet van technologie in de klas ook leidt tot de productie van grote hoeveelheden interessante data, kan digitale didactiek niet los gezien worden van datageletterdheid. Sterker nog, datageletterdheid zou moeten worden toegevoegd als belangrijke pijler onder de digitale didactiek.

People make good choices in contexts in which they have experience, good information, and prompt feedback (Thaler & Sunstein, 2008).

Wanneer je als docent technologie gericht wilt inzetten kun je het didactisch vraagstuk niet los zien van juridische en vooral ook ethische vraagstukken rond verzameling en -analyse van studentgegevens. Voor het vertrouwd en verantwoord omgaan met die vraagstukken zijn heldere kaders, datageletterdheid en een goede relatie met de functionaris gegevensbescherming nodig.

Meer informatie over de AVG en onderwijs vind je op de [website van de Autoriteit Persoonsgegevens](#). Vuistregels voor het omgaan met persoonsgegevens in een onderwijscontext kun je vinden bij [Kennisset](#).

Paulo Moekotte

Practor Mediawijsheid

Zie: <https://mbomediawijs.nl>

Literatuur

- Thaler, R., & Sunstein, C. (2008). *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness*. *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. <https://doi.org/10.1007/s10602-008-9056-2>
- Vijfeijken, M. Van, Neut, I. Van Der, Uerz, D., & Kral, M. (2015). Samen leren innoveren met ICT. *Tijdschrift Voor Lerarenopleiders*, 36(4), 91–102.